

"Stajero" izhaja vsaki petek, datiran z dnevom naslednje nedelje.

Naročnina velja za Avstro-Ogrsko: za celo leto 3 krome, za pol in ostet leta razmerno; za Nemčijo stane za celo leto 5 krom, za Ameriko pa 6 krom; za drugo inozemstvo se računi naročnino z ozirom na visokost postnine. Naročnino je platiati naprej. Posamezne številke se prodajajo po 6 vin.

Uredništvo in upravništvo se nahaja v Ptuju, gledalisko posloje stev. 3.

Slava Tebi, ki si nas kmete ljubili!

Stajerc

Kmečki stan srečen stan!

Štev. 15.

V Ptuju v nedeljo dne 12. aprila 1908.

IX. letnik.

Eljen Košut!

Ker nam je na Ogrskem poštni debit odtegnjen, zamoremo „Stajerca“ le v kuverti pošiljati. Kdo hoče list še naprej dobivati, naj nam to nemudoma naznani. Prepričani smo, da dobimo med ljudstvom, ki živi na Ogrskem, ki se pa ne strinja z divjaštvom hunskega potomca in hrvaških popov, vsled Košutovega nasilja dvojno število naročnikov!

Slovenci in Hrvati na Ogrskem! Delujte z vsemi močmi

za „Stajerca“,

ki se le smeji otroški togoti sinčka veleizdalca Košuta.
Na delo za naprednega „Stajerca“!

Napredno in klerikalno gospodarstvo.

(Dopis iz Koroskega.)

Prvaško-klerikalno časopisje se zaletava vedno v gospodarstvo naprednjakov. Z navadnim zajivanjem reenice skuša napraviti utis, da napredniki sploh gospodariti ne znajo in da so občine, okrajni zastopi, hranilnice, posojilnice itd. le zdrave, aško so v črnih, klerikalnih rokoh... Šele zadnjič je prinesel n. p. „Mir“ članek o občini Bistrica v Rožni dolini in je končal z besedami: „Ali naj fabričani še naprej z našimi dejanji gospodarijo?“

Treba je tedaj, da se enkrat natancuje z gospodarstvom „črnih“ in „belih“ občin popečamo. Mi seveda ne bodovali rabili laži in obrekovanja, — govorijo naj edino številke!

Občinski zastop Bistrice v Rožni dolini obstoji že leta sem iz Nemcov in Nemcem prijaznih naprednih Slovencov; ti možejo so v doarem spoznamljivu interes občine in davkopalčevalcev varovali. Gospodarstvo v tej občini je naravnost vzorno! Ni se treba batiti nobene oblastvene preiskave kakor v „črnih“ občinah. Dokaz vestnemu gospodarstvu v Bistrici so občinske doklade. Te občinske doklade so znašale:

Leta 1904 = 33%

„ 1905 = 23 „

„ 1906 = 20 „

„ 1907 = 18 „

„ 1908 = 15 „

Ali ni to vzorno? V 4 letih se je znižalo davkopalčevalcem plačilo občinskih doklad za več kot polovico!

Ali naprej! V sodniškem okraju Borovlje leži občina Sele, ki je v klerikalno-prvaških rokoh. Ta „črna“ občina je plačevala tekom let sledete svote občinskih in šolskih doklad:

Leta 1904 občinskih doklad 74 %

šolskih " 17 "

skupaj . . . 91 %

Leta 1905 občinskih doklad 70 %

šolskih " 15½ %

skupaj . . . 85½ %

Leta 1906 občinskih doklad 70 %

šolskih " 12 "

skupaj . . . 82%

Leta 1907 občinskih doklad 72 %
šolskih " 8 "
skupaj . . . 80%

Omenimo pa še, da vzdržuje n. p. cesto v Freibach posebni konzorcij brezplačno, tako da ni treba občini niti vinjarja dati. Primerjajmo številke! V „beli“ občini Bistrica znašale so doklade od 15 do 33% in so se znižale v 4 letih za več kot polovico (namreč za 18%)! V „črni“ občini Sele pa so znašale doklade od 80 do 91% in so se znižale za 1/3 del (11%). V klerikalni občini so doklade še danes 5½ krat večje nego v napredni. Kje je torej dobro gospodarstvo, gospodje prvaki?

Pa še naprej! Posebno zanimive so številke iz občine Slovenski Plajberg. Do leta 1906 je bila ta občina v naprednih rokah in je plačevala sledete svote doklad:

Leta 1902 občinskih doklad 38%
šolskih " 13 "
skupaj . . . 51%

Leta 1903 občinskih doklad 40 %
šolskih " 9 "
cestnih " 10 "
župnijskih " 22 "
skupaj . . . 61 2/3 %

Leta 1904 občinskih doklad 50 %
šolskih " 14 "
cestnih " 12 "
skupaj . . . 76%

V tem letu se je zmanjšal rudnik Plajberške unije. Vsled tega so doklade seveda hudo narasle in so znašale leta 1905:

občinske doklade 70%
šolske " 20 "
cestne " 15 "
župnijske " 2 2/3 "
skupaj . . . 107 2/3 %

To leto se je rudnik popolnoma ustavil. Vsled tega so morale doklade grozno narasti. Bistričani in vsi sploh si torej lahko predstavljajo, da so „fabričani“ za občino velikanskega pomena in da je naravnost nesramno, hujškati proti nemški industriji.

Zdaj pa je prešla občina iz naprednih v slovensko-klerikalne roke. Poglejmo si tedaj gospodarstvo klerikalcev! Plačevalo se je:

leta 1906 na občinskih dokladah 111%
" šolskih " 21 "
" cestnih " 31 4/5 "
" župnijskih " 3 3/5 "
skupaj . . . 166 7/10 %

leta 1907 občinske doklade 113%
šolskih " 24 "
skupaj . . . 147%

Pod naprednim vodstvom se je plačevalo torej od 51 do 76%, pod klerikalnim pa od 147 do 166%, torej več kot še enkrat toliko. In ljudje hočejo o gospodarstvu govoriti? Sicer je pa gotovo, da bodo doklade l. 1907 še višje...

Omenili smo le gospodarstvo dveh „črnih“ občin. Kako je v drugih, se čitatelji sami lahko mislijo. Ako pa potujemo po dolini navzgor, pridemo v občino Sv. Jakob v Rožni dolini, ki jo

Dopisi dobrodošli in se sprejemajo zastonj, ali rokopise se ne vrača. Uredniški zaključek je vsak torek zvečer.

Za oznanila uredništvo ni odgovorno. Cena oznanil (inseratov) je za celo stran K 64, za 1/4 strani K 32, za 1/8 strani K 16, za 1/16 strani K 8, za 1/16 strani K 4, za 1/32 strani K 2, za 1/64 strani K 1. — Pri večkratnem oznanilu se cena primerno zniža.

To je nekaj črtic iz „gospodarstva“ Ražun-Kobentarjeve gospode. Ako primerjamo pri temu še številke iz drugih občin, pride do zaključka: Klerikalci, prvaki, pometajte pred vsemi durmi, kajti več smeti ni nikjer... In ako primerjamo k temu še tativne župana v Turškem vrhu, tativne v okrajnem zastopu celjskem, tativne klerikalca Karba v bolniški blagajni ljutomerski, gospodarstvo v šostanjski posojilnici itd., — potem ni treba več besed, kajti pred nami leži slika puhljega umazanega farško-prvaškega gospodarstva.

In s tem — eks!

Politični pregled.

Državni zbor je pričel te dni z zasedanjem in je rešil v prvi vrsti postavo o rekrutnem kontingentu.

Raztrgajmo meje! V proračunske odsek državne zbornice nastopil je mariborski kapelan dr. Korošec. Nastopil je, odpri usta in govoril. Ali o željah svojih volilcev ni govoril. Saj je vendar sam izjavil, da n. p. zdaj na kakšne podpore za po toči poškodovane posestnike niti misliti ni. Pač pa je govoril ta politični poštenc o temu, da bi se ustanovalo v Ljubljani posebno deželno nad sodišče. Torej za državljanje — nove troške! Za ta neumni predlog so seveda vsi prvaški poslanci. Ali vkljub temu je bil popolnoma pokopan, kajti hvala Bogu imamo še toliko pametnih poslanec v zbornici, da se ne udomaci vsaka oslarija. Ali nekaj je pri temu zanimivega: Prvaki imajo edini namen, razbiti danas krovine. Od Koroške in od Štajerske hočejo odtrgati kos in ga združiti s Kranjsko. Deželni iz dajalci so!

Sladkor se je podražil. Od 1. aprila naprej velja n. p. v Ptaju 84 vin. Vzrok je zvišanje cen, ki so ga povzročili sladkorni fabrikanti. Te izkorisťevalce bi morala vlada pač enkrat že za uše prijeti!

Proti pogodbam s Srbijsko. Agrarna korespondenca piše: „Vlada se hudo trudi, da bi kmete poselane za sprejetje trgovinske pogodbe s Srbijsko pridobila, vkljub temu da bi bilo to težko oškodovanje avstrijskega kmetijstva. Da se prepreči zopetno meštanje vlade, opozarjam vse kmete in volilce, naj pripadajo potem tej ali oni politični ali narodni stranki, naj vplivajo na svoje poslance, da bodo vsi proti srbski pogodbi glasovali. Kmetje naj ne pozabijo, da bi bilo sprejetje te pogodbe začetek konca avstrijske kmetije. Kajti potem bi se kmalu tudi Rumuniji in Bulgariji uvoz mesa in živine dovolilo. S tem pa bi bil uvoz mesa iz Turškega in južne Rusije odprt... Torej kmetje! Pripadajte tej ali oni politični in narodnostni stranki, vendar — na delo za varstvo vaših interesov, za varstvo vaše živonereje!“

Australska mornarica je došla v nedeljo v Alžir (Afrika) in je bila navdušeno sprejeta.

Na Angleškem je odstopil ministerski predsednik Campbell-Bannermann.

Finski deželni zbor hoče ruska vlada razpustiti. Krvnikom carja-batuške je prostost finskega naroda vedno trn v peti.

suvat, tako da je bilo joj; nazadnje ji je reklo, da ona ni za drugo kot za štalo. Pa bi bilo menda bolje, da bi njemu rekli, da bi bil tja najbolj sposoben, ker je študiran. Ja, dragi Konstanjevec, tako delate, namesto večernic! Trkajte si na prsa: kaj bo, kaj bo za našo mladino? Imeli smo že veliko duhovnikov, pa takšnih slabih reči pa niso uganjali. Kako so bila slavna naša božja pota, ali zdaj gre vse rakov pot. Kje vera peša? Kdo je tega kriv? Ali mi rani? Sicer ne bode šlo dolgo tako, ker bote mogli pobrati šila in kopita. Glejte da ne bi pozabili cokljke vzeti! Zdaj pa srečno!

Severni porot.

Od sv. Petra na Medvedovem selu. Ko bi urednik „Stajerca“ Linhart vedeli, kako veliko veselje ste napravili mojemu sosedu, kot četrtemu dopisniku iz naše fare, ker ste ves njegov dopis sprejeli, gotovo bi se vam dobro zdelo. Jaz sem mu bil skoraj nevoščiv, da je on bolj brihten kakor jaz. Ni mi dalo prej miru, da sem tudi jaz pero prijel, da pokažem, da sem se pri našem nekdajnem učitelju Antonu Kristanu tudi nekaj naučil, ter da me sprejmete v vrsto kot petega dopisnika vašega spoštovanega lista „Stajerc“. Ta dopis sem pilil in brusil ter ga trikrat prepisal, da bo le vse prav, ter da bode do pičice resničen, ker drugače romu kar v vaš papirnat koš, v katerega spravljate bojda vse nerabljive dopise. Najpoprej moram dopis mojega pridnega in čez vse skrbnega soseda s tem polniti, da naša rojaka Janeza Kunštiča v Celji in Tomaža Kunštiča v Konjicah nista le visoko učena gospoda in izvrstna učitelja, ampak sta tudi sloveča umetnika na klavirju, sta izdelala visoko šolo za ta predmet ter mladino tudi na glasovirju podučujeta. Jaz sem se sam enkrat v poletnem času neko nedeljo na Slatini preprical, ko je Janez Kunštič iz Celja v salonnem igral, trije kmetje pa smo skozi velika okna notri zjitali ter se čudili njegovi spretnosti. Igral je na glasovirju tako nebesko lepo, da so mu Slatinski gostje čestitali ter se mu zahvaljevali, lepe gospodične pa so mu roke stiskali, da smo rekli: danes bo naš rojak Janez Kunštič otecene roke domu prinesel. Taka umetnika ima menda samo naša St. Peterska fara. To se pravi, da mi nismo zadnj. To je častno za celo faro. Da pa ne bomo zaoštajali, obznanjam danes celemu svetu, da bomo pri prihodnji seji krajnega solskega sveta predlog stavili, da se v naši šoli nemški poduk vpelje, kar bodo tudi na Pristovi storili. Gospode nadučitelja Sternšeka ni več, kateremu smo bili nekaj denarja dolžni in smo morali o nemščini molčati kot grob, sicer se nam je grozil z jezičnim dohtarjem. Zdaj pa moramo dolgo voditi povrnilti, pa smo prosti. Mi zahtevamo nemščino za naše otroke, da bodo lažje shajali na svetu, kar pa fajmoštra Francelinja Gomilšek nič ne briga, ker nima otrok. Dobro vemo, da bode samo on proti glasoval. Dragi rojaki, imejte korajzo. Mi smo samostojni kmetje za se, proti cerkvi in sveti veri pa ni nobeden. Mi hočemo samo napredek.

Dobje pri Planini. Bližajo se občinske volitve. Zdaj si boste morali gospod Vurkelse, preneseno dobro jezik brusiti in lagati, ako boste hoteli zopet sebe in svoje podrepnike spraviti v občinski odbor. Hvaliti boste morali sami sebe, ker Vas drugi ne hvalijo, in lagati, kako dobro ste dosedaj z občinskim premoženjem gospodarili. Povemo Vam pa že zdaj, da ne boste mislili, da smo tako zabiti, da bi si ne zrajitali in ne poznali Vaše hinavščine, tako-le: Župnik Vurkelse je izcigilan 3000 K iz Dobočanov. Za bernjo (zbirca) je cigilan vsa leta, kar je tukaj, ta je vredna v vseh letih tudi okroglo 3000 K. Napravil je neke cerkvene vrate, katere je zaračunal 160 K in so bile vredne le 60 K. Sedaj po župnikovem kopitu postali župan vleče vsako leto 160 K plače, medtem ko je preje zadostovalo le 140 K. Občinski tajnik vleče sedaj plače 220 K na leto, prej je zadostovalo le 120 K. Mrliški ogleda je zaslužil prej od vsakega mrliča 40 vin., sedaj košta vsaki ogled 6 K. Občinska hiša je zanemarjana podrti, podobna in že deset let prazna, medtem ko je prej donašala najemnina od te hiše 60—70 kron na leto. Da se pa plačajo obresti od naših vknjiženega posojila, mora v bogi kmet s svojimi krvavo zasluženimi novci prispevati. To je lepo gospodarstvo, kaj ne? Kdo vse to pla-

čuje? Resnici na ljubo moramo odgovoriti v bogi posestniki v Dobri! Kdor bi ne gove tako, bi plavšel in lagal, kakor Vurkelse. Oglej, dragi kmetje in vsi davkoplaciči vendar krat, kam je zabredlo ljudstvo v Dobri. Kam pripeljal, in kako izmolzil župnik Vurkelse bočane! On pa pri črni mizi sedi in polni nikdar siti trebuž z denarjem, katerga k s krvavimi žuljami pridel. Ako bi si pa kmeti človek le v nedeljo privoščil par kupic v grizljev mesu, oh to pa trdi, da je greh, lakovost, požrešnost itd. Tako govori, misli pa tovo da bi še le tiste kapljice vina in grizljev mesu v svoj želoeec stlačil. Dostikrat krije prižnike: Ne delajte krivice, povračuje ho z dobrim, odpuščajte sovražnikom itd. Mi pa vprašamo, gosp. župnik: Kedaj boste Vi enkrat nehalo iz vbogega kmeta molziti narje in bernjo? Kedaj boste nehalo del zdražbe in sovraščvo? Menda se boste ramo po starem prigovoru, kateri pravi: Pijane preobrne, kadar se v graben zvrne! Huduge vodozajemne storili, Vaše hudobije, zdražba in druge hinavske čine smo odkrivali iz dobrim namena, da bi se poboljšali. Kedaj boste vražnikom odpuščali, ker ste se sami izjame ne greste bolnika prevideti z svetimi srami, če bi Vas bil prej kedaj razrazil? Ne govorimo resnice, to žite nas! Dokud imamo dovolj! Veliko tem podobnih stvari imamo še za povedati, za to pa rečemo: na denje!

Napredni Dobočan

Sv. Urban nad Ptujem. Nas Urbancane so veseli slišati, da so Hajdinčani že nezadovoljni s svojim kaplančkom z imenom Potplatnik, se vtika v njihove domače in društvene reči, se vam le bolj udomači to človeče, potem se boste spoznali tega rogovileža. — Veditelj se nene rado laja. Čast Vam budi torej, da mi pravočasno odbijate rogovge, da ne bo povzročen prepira in nemira, kakor pri nas. Povsod, je služboval ta nemirnež, je povzročil strašno sovraščvo. In ta človek oponaša se kot božji namestnika! V Pohorje naj bi ga poslalo škofstvo, kjer bi se z kozami rogovil... Mirilj, poštenim ljudem naj bo tudi značajan hovnik — ne pa zlobnež. Pri nas pajdaši se s fanti, ker baje ženskih ne mara (?) Edinski fantje, izogibljite se tega moža!

Iz Črešnic v Konjiškem okraju. (Svojev zbadilivi učitelji) Ivan Ravbar, šolovodja na razrednici v Črešnicah, ki je bil leta 1904 Primorskoga tukaj nameščen, hrepeni v mogočih dohodkih, dasitudi se mu je pladilo Štajerskem v primeri s poprejšnjim zdatno višalo; zraventega ima še dohodke za osnovne nabiralnice, namesto velikih stroškov pošto, kakor je poprej bilo. Šolski vodja Ravbar kupuje in prodaja pa tudi karte razgledne ter oškoduje s tem svojo ubogo sosedinjo kralico. Šolsko snaženje je poprej skrbna sestavnostno oskrbovala, a Ravbar ji tudi te kroni na mesec ne prepusti ter pometa deloma sam, deloma njegova 11-letna hčerja pa tej enkrat celo površno, in to nepravno pred začetkom uka, namesto po dokončanju uku, a ob četrtek nikoli, tako da je vse del s prahom naloženo. Zato mora učiteljica del sama dati prah odstranjevati. Vrhutek Ravbar cele štiri leta na nerdeni način vse napenjal, da bi njegova žena za nekaj kmpličila kot učiteljica ženskih ročnih del naščena bila četudi ni skušana in nima sploh bene sposobnosti za ta pouk. Da bi pa to hitreje in gotovej dosegel, je svoji učiteljiji skušno ž. r. d. hudo nagajal, jo nepremetno tožil okr. šol. svetu ter jo premeteno zbadal, da se je potem načinoma močno žalil jezila ter tako nevarno zbolela. Prosila je dva tedna dopusta, kar se ji je od okr. šol. v Konjice takoj dovolilo, a njeni šolovodja Ravbar ji tega dopusta ni hotel povedati, zato je rano se v mrazu in ledu zopet na težavno podala in se s tem še huje pokvarila. Ravbar si sedaj veselo domisljuje, da je to zvijad cilj ali smoter dosegel.

Frankovci pri Ormoži. Dolgo smo čakali delitve podpore, poškodovani pretečeno leta toči. Zdaj pa poglejmo, kako se ta denar deli. Naš župnik Franc Pavlinič, ki ima devet tisoč gold. gotovega denarja, zdaj precej lepo vso podpore. Mi smo radov

„... Za hujskanje med člani ljudstva, za hujskanje med kmeti in meščani, za obrekanje napredno mislečih je pač duhovništvo o dejstvu. Ako toži duhovništvo o pešanju vere, pade to ocitanje na duhovništvo na zanj! Kajti počenjanje duhovništva ne odgovarja več čistemu Kristusovemu nauku.“

(Letak „Hochschulverein-a“ v Salzburgu.)

XXXXXXXXXXXXXX

Dopisi.

Kalobje. Dragi „Stajerc“! Gotovo si že zopet misliš: kaj bode spet „ibržnega“; pa le malo potrpi, bož že slišal, kako se naš Konstanjevec rad z ženskami peča. Dne 25. marca t.j. na praznik M. Device se je v klerikalni gostilni prav veselo zabaval. In za metanje in tepejenje je pa bil že od nekdaj sloveč. Tako tudi sedaj; šel se je z neko posestnico ruvat in

ali je Nadalje nego o podporo čamo je točaj ma sovrašč prosim to pod vici raz

St nju. I naznan tekel in stranka 3 razre rikalci. v reku volitev 4 kleril snopasa naša!“

in vpiljoce še voriti, imajo klerikal stranka se je h spodarje, katolič te dobrati si že strinja hvalili, pisal.

kako m kakor t farani v je bila občina podrl. A in stre klic: z živijo

Cir podleme raschinc nešteperi nami m visoki s duše. V gospoda roka pr panju!

Gut ram tud Eden, kaj zaki obrt. Bi pisana pa za ti dan včet način ob let svoj novem pa njego se pa p preglašn dolgo ča mu je p lajat, dr slab bil, to je do pojesti n

M Od slediči s Št jerc v v Budin znanila, skega n ljevino. Ogsken spoštova